

GYULAFEHÉRVÁR MAGYAR ÖRÖKSÉGÉT LEGSZÍVESEBBEN ELFELEJTENÉKA ROMÁNIA SZÁZÉVES ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPLŐ HIVATALOSSÁGOK

Centenáriumi Facebook-jelekkel és puliszkával

Gyulafehérvár a centenáriumi ünnepségekre készül. A román kormány bőkezű támogatásával új emlékmű és alapos területrendezésen át a város parkja fogadja majd a százezres ünneplő tömeget a vár előtt. Riportunkban annak jártunk utána, hogyan vélekedik erről a helyi magyar közösség, illetve mit őriz a város egykori magyar jellegéből.

→MAKKAY JÓZSEF

November első hétvégéjén: nyári melegben sétálgató csoportok lépik el a vár utcáit, sok az idegen turista. A fiatalok zömében román gyerekek az ország különböző településeiről, csoportos kirándulások keretében buszokkal érkeznek. A vár parkolójának rendjét felügyelő őröknek már nincs hova újabb buszokat beengedniük, így a parkolón kívüli részre próbálják irányítani a bebocsátásra váró járműveket. De kívül sem jobb a helyzet, mert a várral szembeni park és környéke fel van túrva: kevesebb mint egy hónappal a centenáriumi ünnepségek előtt hatalmas építőtelep a környék. Daruk, kavicsot szállító teherjárművek, járdaburkolathegyek és rengeteg por. A munkások a 22 méter magas egyesületi emlékmű körül forgolódnak, amelynek az ünnepélyes átadása december elsején lesz.

Biztonsági őr szól rám, hogy ne tébláboljak a parkban, mert nincs megnyitva a járőrelők előtt, és amikor mondom, hogy újságíró vagyok, megnyílnak. „Szerintem egy-két héttel meg vagyunk késve. Ha beáll az esős idő, akkor még többel” – sommáza tömören helyzetüket, ami – a romániai viszonyokat ismerve – senkít nem lep meg. A százéves évfordulóra legalább százezer embert várnak az ország minden részéből, ami a helyiekkel együtt lehet akár 150 ezer is. „Akkor jöjjön! Lesz ingyen túros puliszka és sült hús” – csettint hunyorogva újdonsült ismerősöm, és továbbáll, mert az egyik mikrobusz besodródott az építőtelepre, nincs hova parkolnia.

„Magyar megszállás”

Jómagam szeretem Gyulafehérvárt, mert elbóklászom a magyar múlt hatalmas hagyatékában. Leszámítva a múlt században épült román katedrális, minden épület a középkori magyar és osztrák múlt öröksége. Ezért is jár ide szép számban erdélyi magyar és magyarországi turista, ez Erdély egyik legrégebbi magyar városa. A város vezetősége a román, angol és német mellett magyar nyelven is nyomtatott ismertetőfüzetet és térképet a városról, de már elfogyott – mondja érdeklődősemre



A római katolikus székesegyház az erdélyi püspökség ezer esztendejét hirdeti

egy hölgy a vár turistairóájában, majd kezembe nyomja a román és az angol nyelvű változatot. Nem akarom elrontani a napomat, inkább nem nézek bele. De mégsem vagyok szerencsés, mert a nagy tumultusban hozzácsapódom egy Nagyszébenből érkezett középiskolai diákcsoporthoz, amely

→**Bármekkora csinnadrattával is kerüljön sor a gyulafehérvári ünneplésre, azt azért nem lehet elfeledni, hogy az „ősi román városba” a magyarok erdélyi megjelenése után legalább ötszáz évvel később jegyzik fel az első román jelenlétet.**

a római-katolikus székesegyház bejáratánál hallgatja vezetője tájékoztatóját. Már éppen továbblépnék, amikor a beszámolóból egy mondat üti meg a fülem: „a templom a magyar megszállás idején épült, építése sok román jobbágy életébe került”.

Odébb egy gyulafehérvári magyar ismerősömmel találkozom, aki a várban dolgozik, és amikor elmesélem neki a hallottakat, legyint: a legtöbb román történelmtanár így gondolkodik. Ezt tanították nekik középiskolában és egyetemen, ezt mondják tovább a diákjaiknak. Arról is mesél, hogy a román gyerekek azért meg szokták kérdezni a tanáruktól, hogy melyik a legrégebbi román épület, és ilyenkor a pedagógusok a megközelítőleg kétezer éves római kori Apulum várat említik...

Mielőtt riportalanyomat, Marton József pápai káplánt, egyetemi professzort megkeresném, benézek a székesegyházba. Mátyás király édesapjának, Hunyadi János törökverő hősiünknek a szarkofágján magyar nemzeti színű koszorúk állnak magyar turisták jóvoltából. Amikor pár hónapja erre jártam, egy magyar hölgy mesélte, hogy mindig bejön egy

helyi román asszony, és leveszi a magyar koszorúkat, helyébe pedig román trikolóros csokrot tesz. A templom gondnoka pedig olykor napjában többször is visszahelyezi a magyar koszorúkat. Van, akit a magyar egyház felségterületén is sért a történelmi valóság. Ettől persze nyugodtan érezhetné románnak Hunyadi Jánost a románság, csak hagyja meg nekünk a lehetőséget, hogy mi magyarnak tartsuk.

A gyulák elfeledett sírja

A betegségéből éppen felépülő egyháztudós a Batthyáneum szomszédságában fekvő egyházi lakásában fogad, és egy órán keresztül beszélgetünk a város múltjáról. Hallgattam őt már turistavezetőként is: nagy tudású, a történelmet megszállottan szerető ember, aki Gyulafehérvár minden apró zugának ismeri a történetét. Így azt is tudja, hogy a több hullámban megejtett ásatásokkal hol és mit fedeztek fel, illetve hol és mit temettek vissza. Mert a föld megnyitása nagy meglepetéseket tartogathat azok számára, akik az ezeréves magyar múltól legszí-

vesebben nem szereznek tudomást. Márpedig bármilyen gyulafehérvári ásatás csak azt hozhatja felszínre, amivel amúgy a román történészek is tisztában vannak, de a hivatalos történelemszemléletükkel össze nem egyeztethető tényeket inkább elhallgatják.

Marton József többek között arról mesél, hogy a mai székesegyház szomszédságában, a régi templom több éves feltárása során hatalmas tömegsír találtak. Mivel a középkorban rendszerint a templomok körül temetkeztek, ez természetes jelenség is lehetne. Az viszont már nem az, hogy a hír hallatára az ortodox püspök azonnal kiment kísérettel beszélni a „román ortodox csontokat”, holott nagy valószínűséggel egy román sem volt az elhunytak között. „A vízaknai szászok által megtámadott magyar települések 1277-es tömegmészárlásának a maradványait rejtja a gyulafehérvári vár földje a katedrális előtt. Az ide menekülők közül mintegy kétezer ember lelte halálát a várban” – magyarázza a teológus.

De nem csak ebben érhető tetten a párhuzamos magyar-

román történelemírás. Mintegy tíz éve egy román régészcsoporthoz a váron kívül feltárta az erdélyi gyulák kilencszáz évesbeli közös temetkezési helyét, a sírokból keresztény jelképek is előkerültek, hiszen akkor már Zombor gyula megkeresztelkedett Konstantinápolyban, és megkapta a Stefanos, vagyis az István nevet 952-ben. A gyulák sírjának feltárása történelmi szenzációnak számíthatna, de eddig egyetlen tudományos írás sem jelent meg róla. A román történészek az egyház szűkebb vezetőségének is megmutatták a feltárt sírokat, jelezve, hogy egyértelműen magyar népvándorlás kori leletek ezek, a kolozsvári Zápolya utcában feltárt sírokhoz hasonlóak. Marton József úgy tudja, a felfedezésről rövidesen tudományos beszámoló születik. Gondolom, előbb véget kell érnie a nagy egyesületi ünnepnek, hiszen e fesztivizmusba nem illik „belerondítani” egy magyar hírrel.

Magyar fejedelmi segítség

Bármekkora csinnadrattával is kerüljön sor a gyulafehérvári ünneplésre, azt azért nem lehet elfeledni, hogy az „ősi román városba” a magyarok erdélyi megjelenése után legalább ötszáz évvel később jegyzik fel az első román jelenlétet: néhány ortodox szerzetesnek a 16. században építettek kolostort. Marton professzor szerint ez a kolostor hosszú ideig állt, mígnem a Ceausescu-rendszerben el nem tűntették, és helyébe egy impozáns templomot emeltek. Az építők szerint a régi kolostor hű mása ez, ami nyilván nem igaz.

A történelmi igazság az, hogy a környéken letelepedő románság minden segítséget megkapott Erdély magyar fejedelmétől, hogy román nyelvű Bibliája és oktatása legyen. Mint ahogy az is történelmi valóság, hogy a Báthoryakkal szemben lázongó székelek segítségével Gyulafehérvárt elfoglaló Vitéz Mihály semmiféle román egyesítést nem ért el.



A román ortodox épületegyüttes az impériumváltás után, a 20. században épült

FOTÓK: MAKKAY JÓZSEF